

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 298/2020-58

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. augusta 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara prerokoval prijaté ústavné sťažnosti sťažovateľov

- [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Oskarom Chnápkom, Komenského 3, Banská Bystrica, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Rimavská Sobota v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 51/2009,

- [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpenej advokátom JUDr. Oskarom Chnápkom, Komenského 3, Banská Bystrica, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Rimavská Sobota v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 51/2009,

- [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Oskarom Chnápkom, Komenského 3, Banská

Bystrica, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Rimavská Sobota v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 51/2009 a

- [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED],
zastúpeného advokátom JUDr. Oskarom Chnápkom, Komenského 3, Banská Bystrica,
vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Rimavská Sobota v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 51/2009 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]
[REDACTED] a [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Rimavská Sobota v konaní vedenom pod sp. zn. 13 C 51/2009 porušené boli.

2. [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]
[REDACTED] a [REDACTED] p r i z n á v a finančné zadostučinenie každému v sume 1 000 € (slovom tisíc eur), ktoré im j e Okresný súd Rimavská Sobota p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Rimavská Sobota j e p o v i n n ý nahradiť [REDACTED]
[REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] a [REDACTED]
[REDACTED] trovy konania v sume 878,12 € (slovom osemstosedemdesiatosem eur a dvanásť

Rvp 121/2019 a následne ich uznesením č. k. I. ÚS 298/2020-28 zo 17. júna 2020 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde na ďalšie konanie.

3. Z obsahu ústavných sťažností a ich príloh vyplýva, že v napadnutom konaní vedenom okresným súdom sa sťažovatelia žalobou podanou 28. novembra 2008 spolu s ďalšími žalobcami domáhali proti Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej aj „žalovaný“), náhrady nemajetkovej ujmy, ktorú mali utrpieť v dôsledku nadobudnutia účinnosti zákona č. 122/2005 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 141/1961 Zb. o trestnom konaní súdnom (Trestný poriadok) v znení neskorších predpisov a o zmene a doplnení niektorých zákonov, ktorý spôsobil diskrimináciu v odmeňovaní sudcov, čím sa znížila ich vážnosť a dôstojnosť v spoločnosti.

4. Sťažovatelia v konaní pred ústavným súdom zastúpení tým istým právnym zástupcom zhodne vo svojich ústavných sťažnostiach argumentujú, že napadnuté konanie sa na okresnom súde začalo 28. novembra 2008, pričom poukazujú na chronologický prehľad úkonov vykonaných okresným súdom. Uvádzajú, že predseda okresného súdu v stanovisku z 31. decembra 2018 uznal ich sťažnosti na prieťahy v konaní za čiastočne dôvodné.

5. Sťažovatelia vyjadrujú názor, že okresný súd v napadnutom konaní, začatom pred viac ako 11 rokmi, riadne nepostupoval, o čom svedčí aj skutočnosť, že opakovane predkladal spis na nepríslušnom súde na účel rozhodovania o rôznych procesných otázkach a námietkach. Zdôrazňujú, že prvý relevantný úkon okresný súd vykonal až 9. decembra 2009, teda až rok po podaní žaloby, pričom do 2. februára 2017 súd nevykonal žiadny úkon smerujúci k odstráneniu ich právnej neistoty. Sťažovatelia ďalej poukazujú na konkrétne obdobia absolútnej nečinnosti okresného súdu.

6. S poukazom na judikatúru ústavného súdu sťažovatelia v ústavných sťažnostiach namietajú, že predmetná vec z hľadiska dĺžky konania viac ako 11 rokov prekročila medze

primeranosti takéhoto konania a zároveň je potrebné osobitne zdôrazniť, že vo veci nie je do dnešného dňa právoplatne rozhodnuté.

7. Vzhľadom na uvedené všetci sťažovatelia zhodne navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ich ústavných sťažností na ďalšie konanie vo veci samej nálezom vyslovil, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené ich základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitostí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov. Nadväzne na to každý zo sťažovateľov žiada, aby ústavný súd zaviazal okresný súd zaplatiť im primerané finančné zadost'učinenie v sume 10 000 € a nahradiť trovy právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľov

8. V súvislosti s oznámením ústavného súdu o prijatí ústavných sťažností sťažovateľov na ďalšie konanie predseda okresného súdu v podaní sp. zn. Spr 243/20 z 8. júla 2020 uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho prejednania ústavných sťažností a k vecnej stránke ústavných sťažností sa nebude vyjadrovať.

9. Sťažovatelia na základe výzvy ústavného súdu reagovali na vyjadrenie okresného súdu replikou zo 17. júla 2020, ktorá bola ústavnému súdu doručená v rovnaký deň. Uviedli, že v celom rozsahu zotrávajú na podaných ústavných sťažnostiach, ktoré považujú za dôvodné, pričom súhlasili s upustením od ich ústneho prejednania.

10. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnými sťažnosťami, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k záveru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

11. Ústavný súd preskúmal obsah ústavných sťažností a spisový materiál predložený okresným súdom a zistil tieto podstatné skutočnosti o priebehu napadnutého konania:

- 28. novembra 2008 – Okresnému súdu Banská Bystrica doručená žaloba sťažovateľov a ďalších žalobcov (spolu v počte 25 žalobcov, pozn.) proti Slovenskej republike, zastúpenej Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, o náhradu nemajetkovej ujmy;

- 25. marca 2009 – uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 2 Nc 8/2009 o vylúčení sudcov Krajského súdu v Banskej Bystrici a prikázaní veci Krajskému súdu v Nitre (ďalej aj „krajský súd“);

- 23. apríla 2009 – uznesenie krajského súdu sp. zn. 7 NcC 7/2009 o vylúčení sudcov Okresného súdu Banská Bystrica a prikázaní veci na prejednanie a rozhodnutie okresnému súdu;

- 10. júna 2009 – spis predložený okresnému súdu, pridelený zákonnej sudkyňi [REDAKOVANÉ];

- 8. júla 2009 – spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o zaujatosti zákonnej sudkyne a ostatných sudcov okresného súdu z dôvodu oznámenia skutočností, pre ktoré sa cítia byť zaujatí;

- 26. augusta 2009 – uznesenie krajského súdu sp. zn. 7 NcC 16/2009 o vylúčení a nevylúčení konkrétnych sudcov okresného súdu z prejednania a rozhodnutia veci, vec pridelená 5. októbra 2009 zákonnému sudcovi [REDAKOVANÉ];

- 9. decembra 2009 – výzva žalovanému na vyjadrenie sa k žalobe (žalovanému doručená 11. decembra 2009);

- 15. decembra 2011 – uznesenie okresného súdu sp. zn. 13 C 51/2009 o zastavení konania na základe späťvzatia žaloby žalobcami v 3. rade zo 6. decembra 2010 a žalobcom v 5. rade z 19. septembra 2011;

- 30. septembra 2013 – žalovaným vznesená námietka zaujatosti konajúceho sudcu;

- 24. októbra 2013 – spis predložený Krajskému súdu v Banskej Bystrici spolu s vyjadrením zákonného sudcu;

- 9. decembra 2013 – spis vrátený okresnému súdu prípisom z dôvodu, že nadriadeným súdom je krajský súd, keďže sudcovia Krajského súdu v Banskej Bystrici boli z konania vylúčení pre zaujatosť;

- 22. januára 2014 – spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o námietke zaujatosti vznesenej žalovaným;

- 31. januára 2014 – uznesenie krajského súdu sp. zn. 9 NcC 2/2014 o nevyhlásení konajúceho sudcu z prejednávania a rozhodovania veci vedenej okresným súdom, spis vrátený okresnému súdu 11. februára 2014;

- 30. marca 2015 - uznesenie okresného súdu sp. zn. 13 C 51/2009 o zastavení konania na základe späťvzatia žaloby žalobcom v 5. rade z 5. apríla 2013 a žalobcom v 13. rade z 2. februára 2015;

-10. novembra 2015 – uznesenie okresného súdu sp. zn. 13 C 51/2009 o zastavení konania na základe späťvzatia žaloby žalobcom v 21. rade z 18. mája 2015;

- 2. februára 2017 – opätovná výzva žalovanému na vyjadrenie k žalobe (výzva doručená 8. februára 2017);

- 22. februára 2017 – vyjadrenie žalovaného k žalobe;

- 19. apríla 2017 – výzva sťažovateľom a ostatným žalobcom na vyjadrenie k vyjadreniu žalovaného;

- 15. augusta 2017 – nariadený termín pojednávania na 9. október 2017;

- 9. októbra 2017 – uskutočnilo sa pojednávanie, na ktorom okresný súd vyhlásil rozsudok č. k. 13 C 51/2009-105, ktorým žalobu zamietol a žalovanému priznal právo na náhradu trov konania;

- 11. decembra 2017 – odvolanie žalobcov proti rozsudku okresného súdu z 9. októbra 2017;

-14. decembra 2017, 27. decembra 2017 – späťvzatie odvolania žalobcami v 5. rade a 13. rade;

- 23. marca 2018 – výzva žalovanému na vyjadrenie k odvolaniu žalobcov;

- 26. februára 2018 – uznesenia okresného súdu o vyrubení súdnych poplatkov sťažovateľom a ostatným žalobcom za podané odvolanie;

- 11. apríla 2018 – vyjadrenie žalovaného k odvolaniu žalobcov;

- 13. apríla 2018 – späťvzatie odvolania žalobcom v 15. rade;

- 11. mája 2018 – návrh sťažovateľov a ostatných žalobcov na zrušenie uznesenia okresného súdu z 26. februára 2018 o vyrubení súdnych poplatkov;
- 24. mája 2018, 25. mája 2018, 31. mája 2018 – späťvzatie odvolania žalobcami v 9. rade, 16. rade, 17. rade, 19. rade a v 20. rade;
- 27. júna 2018 – uznesenie okresného súdu sp. zn. 13 C 51/2009 o zrušení uznesení z 26. februára 2018, ktorými boli sťažovateľom a ostatným žalobcom vyrubené súdne poplatky z dôvodu, že uznesenia boli vydané sudcom, a nie vyšším súdnym úradníkom;
- 29. júna 2018 – výzva žalobcom na vyjadrenie k vyjadreniu žalovaného z 10. apríla 2018;
- 24. septembra 2018 – výzva žalovanému na vyjadrenie k vyjadreniu žalobcov zo 14. augusta 2018;
- 11. októbra 2018, 18. októbra 2018, 26. novembra 2018 – späťvzatie odvolania žalobcami v 1. rade, 3. rade, 6. rade a v 10. rade;
- 12. decembra 2018 – uznesenie vydané vyšším súdnym úradníkom okresného súdu o nepriznaní oslobodenia od súdnych poplatkov sťažovateľom a ostatným žalobcom;
- 7. januára 2019 – sťažnosť žalobcov proti uzneseniu okresného súdu z 12. decembra 2018;
- 16. januára 2019 – uznesenie okresného súdu o zamietnutí sťažnosti žalobcov proti uzneseniu z 12. decembra 2018;
- 21. februára 2019 – spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o odvolaní sťažovateľov a ostatných žalobcov a o späťvzatiach odvolaní žalobcov;
- 17. apríla 2019 – späťvzatie žaloby všetkými žalobcami (t. j. aj sťažovateľmi) a žiadosť o zrušenie rozsudku okresného súdu z 9. októbra 2017 a zastavenie konania;
- 17. apríla 2019 – výzva žalovanému na vyjadrenie súhlasu so späťvzatím žaloby;
- 6. mája 2019 – vyjadrenie žalovaného, ktorým nesúhlasil so späťvzatím žaloby;
- 27. mája 2019 – vyjadrenie žalobcov k nesúhlasu žalovaného so späťvzatím žaloby;
- 10. júla 2019 – uznesenie krajského súdu sp. zn. 25 Co 45/2019, ktorým pripustil späťvzatie žaloby žalobcov, rozsudok okresného súdu z 9. októbra 2017 zrušil a konanie zastavil, žalovanému priznal nárok na náhradu trov konania v plnom rozsahu, odvolacie konanie proti konkrétnym žalobcom zastavil;

- 9. januára 2020 – opravné a doplňujúce uznesenie krajského súdu sp. zn. 25 Co 45/2019 vydané na základe návrhu žalovaného;

- 5. júna 2020 – uznesenie okresného súdu sp. zn. 13 C 51/2009, ktorým zrušil uznesenie z 12. decembra 2018 vo výrokoch II a III a uznesenie sp. zn. 13 C 51/2009 o náhrade trov konania.

IV.

Právomoc ústavného súdu, ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a vyhodnotenie postupu okresného súdu

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Sťažovatelia sa ústavnými sťažnosťami zhodne domáhajú vyslovenia porušenia ich základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov. Súčasne namietajú aj porušenie ich práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

14. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

15. Pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach, v ktorých sa namieta porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavný súd vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v zmysle ktorej je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

16. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

17. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplývala do 30. júna 2016 z § 6 Občianskeho súdneho poriadku, pričom podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp aj v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb.

18. Pri posúdení, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) a s judikatúrou ESĽP (rozsudok ESĽP vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (rozsudok ESĽP vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko,

m. m. II. ÚS 32/02, III. ÚS 241/2017, IV. ÚS 187/07). Podľa uvedených kritérií preto ústavný súd posudzoval aj ústavnú sťažnosť sťažovateľov.

19. Pokiaľ ide o posúdenie právnej a faktickej zložitosti veci ako prvého kritéria, ústavný súd uvádza, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o žalobe sťažovateľov na náhradu nemajetkovej ujmy, čo tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, preto namietané konanie nemožno v zásade považovať za právne zložité. V súvislosti s faktickou (skutkovou) zložitou veci ústavný súd konštatuje, že ani po tejto stránke nie je možné namietané konanie označiť za osobitne (mimoriadne) zložité, hoci ústavný súd pripúšťa, že väčší počet účastníkov na strane žalobcu (25) môže evokovať istú mieru skutkovej zložitosti, avšak v tomto konkrétnom prípade nebol počet žalobcov dôvodom zjavne neprimeranej dĺžky napadnutého konania trvajúceho viac ako jedenásť rokov. V kontexte uvedeného ústavný súd dodáva, že na skutkovú a právnu zložitú veci pritom nepoukázal vo svojom vyjadrení k ústavným sťažnostiam ani predseda okresného súdu.

20. Pri hodnotení ďalšieho kritéria, t. j. správania sťažovateľov v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadne skutočnosti spočívajúce v ich správaní, ktoré by akýmkoľvek spôsobom negatívne ovplyvnili dĺžku napadnutého konania. Pozornosti ústavného súdu však neuniklo, že krátko po podaní ústavných sťažností (približne po uplynutí troch mesiacov) vzali sťažovatelia v rámci odvolacieho konania svoju žalobu späť bez uvedenia dôvodu a žiadali konanie zastaviť (podanie z 15. apríla 2019), čo ústavný súd považoval za nevyhnutné a spravodlivé zohľadniť pri ustálení sumy primeraného finančného zadosťučinenia (bod 28 a nasledujúce tohto nálezu).

21. Ústavný súd napokon posudzoval samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní ako tretie kritérium pre posúdenie, či došlo k porušeniu práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov. Po preskúmaní obsahu spisu okresného súdu ústavný súd konštatuje, že po podaní žaloby 28. novembra 2008 rozhodoval najvyšší súd a následne krajský súd o (ne)vylúčení sudcov Krajského súdu v Banskej Bystrici a okresného súdu z prejednávania a rozhodovania preskúmvanej veci a až 5. októbra 2009

bola vec pridelená na rozhodnutie zákonnému sudcovi okresného súdu [REDACTED]. Okresný súd však po realizácii počiatočných úkonov (výzva zástupcovi žalobcov na predloženie plnomocenstva a žalovanému na vyjadrenie k žalobe) až do doručenia opätovnej výzvy žalovanému z 2. februára 2017 na vyjadrenie k žalobe (na prvú výzvu žalovaný nereagoval, pozn.) a nariadenia prvého pojednávania vo veci 9. októbra 2017 v podstate obmedzil svoju aktivitu len na opakované rozhodovanie o späťvzatiach žalôb postupne doručovaných okresnému súdu viacerými žalobcami (uznesenie z 15. decembra 2011, uznesenie z 30. marca 2015, uznesenie z 10. novembra 2015). Je preto možné konštatovať, že v uvedenom období nebol okresným súdom vykonaný žiadny relevantný úkon na odstránenie právnej neistoty sťažovateľov, pričom vo veci samej bolo rozhodnuté až rozsudkom sp. zn. 13 C 51/2009 z 9. októbra 2017, teda takmer po deviatich rokoch od podania žaloby.

21.1 Rovnako aj postup okresného súdu po podaní odvolania žalobcami (teda aj sťažovateľmi) proti predmetnému rozsudku z 9. októbra 2017 považuje ústavný súd s ohľadom na dovtedajšiu dĺžku namietaného konania za pomerne zdĺhavý. Krajskému súdu bola vec na rozhodnutie predložená až 21. februára 2019, hoci všetky vyjadrenia v zmysle § 373 a nasl. CSP mal okresný súd k dispozícii už v septembri 2018. Uvedené bolo nepochybne spôsobené aj nesústredenou činnosťou okresného súdu pri rozhodovaní o uložení poplatkovej povinnosti sťažovateľom a ostatným žalobcom za podané odvolania proti rozsudku z 9. októbra 2017 a následne o ich návrhu na priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Z obsahu spisu vyplýva, že okresný súd bol nútený korigovať svoj postup a zrušiť uznesenia sp. zn. 13 C 51/2009 z 26. februára 2018 o vyrubení súdnych poplatkov za podané odvolania z dôvodu, že pri vydaní týchto uznesení bol okresný súd v rozpore s § 14 ods. 4 zákona Slovenskej národnej rady č. 71/1992 Zb. o súdnych poplatkoch a poplatku za výpis z registra trestov v znení neskorších predpisov obsadený sudcom, a nie vyšším súdnym úradníkom. Ústavný súd v tomto smere síce konštatuje, že rozhodovanie o poplatkovej povinnosti za podanie odvolania predstavuje fázu konania, keď okresný súd nevykonáva úkony vo veci samej, avšak predmetné pochybenie okresného súdu malo vplyv na aj tak už neprimeranú dĺžku napadnutého konania.

21.2 Nesústredený postup okresného súdu ústavný súd zaznamenal aj v súvislosti s predložením námietky zaujatosti vznesenej žalovaným nadriadenému súdu. Okresný súd

nesprávne predložil vec 24. októbra 2013 na rozhodnutie Krajskému súdu v Banskej Bystrici ako súdu nadriadenému, a to napriek tomu, že v zmysle uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Nc 8/2009 z 25. marca 2009 boli všetci sudcovia Krajského súdu v Banskej Bystrici vylúčení pre ich zaujatosť a podľa v tom čase platného a účinného § 12 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku bola vec prikázaná na prejednanie a rozhodnutie Krajskému súdu v Nitre. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08). Rovnako tak môže zapríčiniť porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy aj nesprávna činnosť príslušného štátneho orgánu (m. m. II. ÚS 33/99), ktorú z hľadiska jej dôsledkov nepochybne možno považovať za neefektívnu činnosť.

22. Po komplexnom posúdení všetkých okolností daného prípadu (dĺžky napadnutého konania, predmetu konania, správania sťažovateľov a postupu okresného súdu) ústavný súd dospel k jednoznačnému záveru, že prietahy v napadnutom konaní boli spôsobené práve opísanou pasivitou okresného súdu, ktorý ostal v konaní dlhodobo nečinný bez toho, aby mu v tom bránila akákoľvek zákonná prekážka, čo je z ústavného hľadiska neakceptovateľné a neospravedliteľné. Ústavný súd preto vyslovil, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj ich právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výrokovej časti nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

23. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

24. Vzhľadom na skutočnosť, že namietané konanie bolo v čase rozhodovania ústavného súdu o prijatých ústavných sťažnostiach sťažovateľov právoplatne skončené

(uznesenie krajského súdu sp. zn. 25 Co 45/2019 z 10. júla 2019 v spojení s opravným a doplňujúcim uznesením z 9. januára 2020, právoplatné 14. februára 2020), ústavný súd nevyhovел návrhu sťažovateľov na uloženie príkazu okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov.

25. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

26. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde, ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

27. Každý zo sťažovateľov sa v podaných ústavných sťažnostiach domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 10 000 €, čo všetci sťažovatelia zhodne odôvodňujú neprimeranou dĺžkou napadnutého konania.

28. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

29. Ústavný súd v danom prípade pri rozhodovaní o návrhoch sťažovateľov na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu. Ústavný súd uznáva, že neprimeraná dĺžka napadnutého konania spôsobená nečinnosťou okresného súdu odôvodňuje priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, no sťažovateľmi požadovaná suma finančného zadosťučinenia je s ohľadom na všetky okolnosti prejednávanej veci zjavne neprimeraná. V tomto prípade totiž nie je možné nezohľadniť výsledok sporu, keď v dôsledku späťvzatia žaloby sťažovateľmi bez uvedenia dôvodu krajský súd po pripustení späťvzatia žaloby

zrušil rozsudok okresného súdu a konanie zastavil (§ 370 CSP). Na jednej strane teda sťažovatelia tvrdia, že neprimeranou dĺžkou namietaného konania bolo zasiahnuté do ich označených práv, no na strane druhej je zrejmé, že nemali záujem na rozhodnutí veci samej odvolacím súdom. Potvrďuje to aj ich vyjadrenie z 21. mája 2019 k nesúhlasu žalovaného so späťvzatím žaloby, v ktorom uviedli, že v prípade, ak krajský súd späťvzatie žaloby nepripustí, vezmú podané odvolania späť a budú trvať na zastavení konania. Uvedené konanie sťažovateľov môže v zásade signalizovať, že zo subjektívneho hľadiska príliš intenzívne nepocit'ovali ujmu spojenú s celkovou namietanou dĺžkou napadnutého konania. Na základe uvedeného ústavný súd majúc na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocit'ovanej z porušenia základných práv a slobôd, považuje za primerané a spravodlivé priznať každému zo sťažovateľov finančné zadosťučinenie v sume 1 000 € podľa citovaného čl. 127 ods. 3 ústavy. Súčasne ústavný súd dodáva, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia nie je a nemôže byť kompenzácia za neúspech v súdnom konaní.

30. Ústavný súd súčasne v súlade s čl. 127 ods. 3 ústavy a § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde nevyhovet tým častiam ústavných sťažností, v ktorých sťažovatelia žiadali priznať finančné zadosťučinenie nad sumu priznanú ústavným súdom každému z nich, t. j. nad sumu 1 000 € (bod 4 výroku nálezu).

VI.

Trovy konania

31. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

32. Každý zo sťažovateľov, zastúpený v konaní tým istým právnym zástupcom, si v samostatne podanej ústavnej sťažnosti uplatnil aj nárok na náhradu trov konania pred ústavným súdom, avšak bez vyčíslenia požadovanej sumy.

33. Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby 1/6 z výpočtového základu.

34. Podľa § 13 ods. 2 vyhlášky základná sadzba tarifnej odmeny sa zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb.

35. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2018, ktorá bola v sume 980 €. Právny zástupca sťažovateľov žiadal o priznanie náhrady trov konania pri každej samostatne podanej ústavnej sťažnosti napriek tomu, že sa týkali toho istého konania vedeného okresným súdom a boli obsahovo úplne identické, pričom ústavnému súdu boli doručené v ten istý deň. Ústavný súd preto nepovažoval tieto trovy konania za účelne vynaložené v zmysle § 251 CSP (porov. II. ÚS 349/2011) a rozhodol o nich podľa citovaného § 13 ods. 2 vyhlášky. Za účelne vynaložené považoval ústavný súd dva úkony právnej služby vyplývajúce z obsahu spisu (1. prevzatie a príprava právneho zastúpenia a 2. podanie ústavnej sťažnosti) á 81,67 €, čo je odmena za jeden úkon právnej služby znížená o 50 % (t. j. 50 % zo 163,33 €) a režijný paušál 2 x 9,80 €, čo spolu predstavuje sumu 182,94 €, ktorú ústavný súd zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 36,59 €, pretože právny zástupca sťažovateľov je platiteľom DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky). Ústavný súd teda stanovil náhradu trov konania za jedného sťažovateľa v sume 219,53 €, pričom náhrada trov konania spolu za štyroch sťažovateľov predstavuje sumu 878,12 €.

36. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný nahradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľov JUDr. Oskara Chnápka, Komenského 3, Banská Bystrica, v lehote uvedenej v bode 3 výroku tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

37. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť a vykonateľnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkom konania pred ústavným súdom (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. augusta 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu